

**Wymagania edukacyjne dla uczniów klas IV
na poszczególne oceny z przedmiotu: Historia i społeczeństwo**

Dopuszczający

UCZEŃ:

- Określa, na czym polega wyjątkowość każdego człowieka.
- Charakteryzuje rolę rodziny w życiu człowieka.
- Opisuje szkolną społeczność.
- Podaje prawa i obowiązki ucznia.
- Określa, kto tworzy społeczność szkolną.
- Wyjaśnia terminy: *ojczyzna*, „*mała ojczyzna*”, *patriotyzm*, *patriotyzm lokalny*.
- Podaje nazwy miejsc związanych z historią swojej „małej ojczyzny”.
- Wskazuje na mapie Polski swoją miejscowość.
- Objasnia pochodzenie nazwy *Polska*.
- Wymienia symbole narodowe.
- Podaje daty świąt narodowych.
- Zna słowa hymnu narodowego.
- Wyjaśnia, czym jest historia i przeszłość.
- Tłumaczy, kim jest historyk.
- Wyjaśnia terminy: *źródło historyczne*, *archeologia*.
- Dokonuje podziału źródeł historycznych oraz podaje ich konkretne przykłady.
- Wskazuje na znaczenie pamiątek rodzinnych i podaje ich przykłady.
- Tłumaczy, czym jest drzewo genealogiczne.
- Wskazuje narodziny Jezusa jako początek naszej ery.
- Odczytuje skróty: p.n.e. i n.e.
- Określa czas trwania wieku i tysiąclecia.
- Rysuje oś czasu i umieszcza na niej daty.
- Umie określić na podstawie daty rocznej wiek.
- Określa datę danego wydarzenia, używając określeń *I połowa* lub *II połowa danego wieku*.
- Tłumaczy, czym są skala i legenda mapy.
- Odczytuje z mapy podstawowe informacje.
- Omawia znaczenie umiejętności rozpalania ognia dla praludzi.
- Wymienia narzędzia, którymi posługiwali się praludzie.
- Wyjaśnia, czym była ziemianka.
- Wskazuje na mapie rzeki Eufkrat, Tygrys, Nil oraz miasto Babilon.

- Przedstawia różne rodzaje pisma: obrazkowe, klinowe i alfabetyczne.
- Wskazuje na mapie starożytną Grecję i Ateny.
- Wyjaśnia termin *demokracja*.
- Wymienia rodzaje sztuk granych w teatrze greckim.
- Wymienia najważniejszych greckich bogów – Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Ares, Hefajstos, Apollo, Hermes.
- Określa, gdzie odbywały się najsłynniejsze igrzyska organizowane na cześć Zeusa.
- Przedstawia przebieg antycznych igrzysk.
- Wskazuje na mapie Rzym, Kartaginę i Półwysep Apeniński oraz największy zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego.
- Wyjaśnia, kim byli gladiatorzy.
- Wskazuje na mapie Palestynę.
- Przedstawia, kim był Jezus z Nazaretu.

Nazywa swoje uczucia.

Określa swoje zainteresowania.

Zna podstawowe sposoby reagowania na agresję.

Wie, że instytucja rodziny istniała we wszystkich epokach i kulturach.

Zna i stosuje pojęcia: grupa społeczna, teraźniejszość, przeszłość, źródło historyczne.

Zna i wskazuje swój region na mapie.

Lokalizuje wydarzenia na osi czasu.

Wie, czym zajmuje się historia.

Umie wskazać powody, dla których uczy się historii.

Lokalizuje starożytność na osi czasu.

Umie wskazać na mapie pierwsze ośrodki cywilizacji.

Wie, co to jest średniowiecze.

Wie, czym zajmowali się w średniowieczu: rycerze i zakonnicy.

Umie na podstawie rysunku nazwać elementy średniowiecznego miasta.

Umie wymienić główne plemiona zamieszkujące ziemię polskie.

Wie, skąd pochodzi nazwa Polska.

Wie, kim byli: Mieszko I, Bolesław Chrobry, Kazimierz Wielki.

Zna daty: 966, 1000, 1364.

Zna pojęcia: dynastia, średniowiecze, unia, monarchia, republika.

Potrafi na osi czasu zlokalizować: czasy prehistoryczne, starożytność, średniowiecze.

Potrafi wskazać na mapie: Kraków, Warszawę.

Uczeń, który nie spełnia wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania oceny klasyfikacyjnej dopuszczającej otrzymuje ocenę niedostateczną.

Dostateczny

UCZEŃ:

- Wymienia potrzeby człowieka.
- Wyjaśnia termin *społeczność*.
- Tłumaczy, jakie przysługują mu prawa i jakie ma obowiązki w rodzinie.
- Omawia kompetencje dyrektora szkoły, rady pedagogicznej, rady rodziców oraz rady szkoły.

- Wyjaśnia, dlaczego do szkolnej społeczności zaliczamy także rodziców.
- Tłumaczy, czym jest statut szkoły.
- Określa, czym zajmuje się rada samorządu uczniowskiego.
- Wskazuje przykłady działania rady samorządu uczniowskiego w swojej szkole.
- Podaje przykład postępowania zgodnego z zasadami tolerancji i sprawiedliwości..
- Wymienia przykłady konfliktów i sposoby ich rozwiązywania.
- Przedstawia sposoby zapobiegania konfliktom.
- Tłumaczy, kim jest patriota.
- Wymienia postacie związane z historią swojego rodzinnego miasta i regionu.
- Opisuje problemy społeczno – gospodarcze swojej „małej ojczyzny”.
- Odnajduje na planie miejscowości siedzibę władz lokalnych.
- Wyjaśnia znaczenie słowa *naród*.
- Wie, kto jest autorem słów hymnu narodowego.
- Nazywa krainy historyczno – geograficzne Polski.
- Wyjaśnia terminy: *mniejszość narodowa*, *mniejszość etniczna*.
- Wymienia mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce oraz na wybranych przykładach opisuje ich kulturę i tradycje.
- Tłumaczy znaczenie słowa *Polonia*.
- Określa różnicę między legendą i baśnią.
- Odróżnia postacie historyczne od legendarnych.
- Wskazuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń historycznych.
- Podaje przykłady efektów pracy historyka.
- Określa, czym zajmuje się archeolog.
- Wymienia informacje, jakie możemy zdobyć na podstawie źródeł historycznych.
- Tłumaczy, na czym polega działalność archiwów, muzeów i skansenów.
- Wskazuje podobieństwa i różnice między muzeum a skansenem.
- Wyjaśnia, czym jest ród.
- Omawia, w jaki sposób kultywowanie tradycji umacnia poczucie wspólnoty w rodzinie.
- Określa, czym zajmuje się genealogia.
- Wyjaśnia termin *chronologia*.
- Zapisuje liczby arabskie cyframi rzymskimi.
- Porządkuje daty w sposób chronologiczny.
- Posługuje się terminami: *data*, *era*, *epoka historyczna*, *tysiąclecie*, *prehistoria*.
- Wymienia epoki historyczne.
- Oblicza, ile czasu upłynęło między poszczególnymi wydarzeniami.
- Wskazuje daty graniczne wieków i tysiącleci.
- Wyjaśnia termin *kartografia*.
- Omawia, jakich elementów składa się mapa historyczna.
- Porównuje mapy historyczne i geograficzne.
- Umieszcza na osi czasu przybliżone daty pojawienia się praludzi i *homo sapiens*.
- Wskazuje na mapie tereny, na których pojawili się przodkowie człowieka, i określa kierunki ich wędrówki.

- Porównuje koczowniczy i osiadły tryb życia.
- Przedstawia dokonania, które umożliwiły człowiekowi przejście do osiadłego trybu życia.
- Opowiada o początkach rolnictwa, pierwszych narzędzi rolniczych i udomowienia zwierząt.
- Umieszcza na osi czasu daty powstania pierwszych państw sumeryjskich.
- Wyjaśnia, kim byli Sumerowie.
- Wymienia najważniejsze osiągnięcia pierwszych cywilizacji: system nawadniający, koło, koło garncarskie, szkło, cegłę, kalendarz.
- Podaje nazwy warstw społecznych starożytnego Egiptu.
- Tłumaczy terminy: *mumia, sarkofag, piramida, faraon, Babilon, Mezopotamia*.
- Umieszcza na osi czasu przybliżone daty wynalezienia pisma i powstania pierwszego pisma alfabetycznego.
- Odnajduje na mapie obszar, na którym po raz pierwszy zastosowano pismo.
- Wyjaśnia, jakie znaczenie miało wynalezienie pisma dla rozwoju cywilizacyjnego człowieka,
- Wskazuje egipskie pismo hieroglificzne jako przykład pisma obrazkowego.
- Prezentuje charakterystykę i historię pisma klinowego.
- Wskazuje Fenicjan jako twórców pisma alfabetycznego.
- Tłumaczy, że alfabety grecki i łaciński stanowią podstawę, z której wywodzą się alfabety używane współcześnie w Europie.
- Omawia ogólnie historię książki – od glinianej tabliczki do czytnika książek elektronicznych.
- Omawia położenie geograficzne i jego wpływ na zajęcia ludności greckiej.
- Wyjaśnia terminy: *Hellada, Hellenowie, wielka kolonizacja, kolonia, Akropol, agora, polis*.
- Wymienia cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej.
- Opowiada o osobie i rządach Peryklesa.
- Tłumaczy, jaką rolę odgrywał sąd skorupkowy.
- Umieszcza na osi czasu wiek, w którym narodził się teatr w starożytnej Grecji.
- Opowiada, w jaki sposób powstał starożytny teatr.
- Tworzy krótką wypowiedź na temat Sofoklesa.
- Omawia znaczenie teatru dla antycznych Greków.
- Przedstawia cechy charakterystyczne teatru greckiego.
- Opisuje przebieg konkursów teatralnych w starożytnej Grecji.
- Podaje nazwy elementów, z których zbudowany był grecki amfiteatr.
- Opisuje, jak antyczni Grecy wyobrażali sobie bogów.
- Wyjaśnia terminy: *politeizm, mit, heros, filozofia*.
- Opowiada o Homerze i jego dziełach.
- Tłumaczy, czym zajmują się filozofowie.
- Omawia dokonania Sokratesa, Platona i Arystotelesa.
- Podaje najważniejsze osiągnięcia starożytnych Greków.

- Podaje rok i wiek pierwszych igrzysk olimpijskich oraz umieszcza tę datę na osi czasu.
- Dostrzega różnice i podobieństwa między igrzyskami w starożytnej Grecji a współczesnymi olimpiadami.
- Omawia rolę sportu w życiu starożytnych Greków.
- Wymienia dyscypliny pięcioboju olimpijskiego.
- Umieszcza na osi chronologicznej daty założenia Rzymu, zabójstwa Juliusza Cezara oraz rozpoczęcia i zakończenia panowania Oktawiana Augusta, a także określa, w który wieku odbyły się poszczególne wydarzenia.
- Przedstawia legendarne początki starożytnego Rzymu.
- Omawia różne typy ustrojów państwa rzymskiego: królestwo, republikę, cesarstwo.
- Wyjaśnia terminy: *republika*, *zgromadzenie ludowe*, *senat*, *cesarz*, *provincia*.
- Omawia zróżnicowanie społeczeństwa rzymskiego zwracając uwagę na szczególną pozycję niewolników.
- Prezentuje sylwetki Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta.
- Na podstawie ilustracji wymienia elementy stroju i uzbrojenia rzymskiego legionisty.
- Wymienia osiągnięcia antycznych Rzymian w architekturze i budownictwie: Forum Romanum, Panteon, Koloseum, akwedukty, drogi, łuki triumfalne, termy.
- Odpowiada, dlaczego dla starożytnych Rzymian ważne było budowanie dróg.
- Wskazuje prawo rzymskie jako podstawę współczesnego prawa.
- Tłumaczy terminy: *bazylika*, *kodeks*.
- Opowiada, czym były Prawo XII tablic i Kodeks Justyniana.
- Umieszcza na osi czasu rok zakończenia prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie i ustala wiek tego wydarzenia.
- Przedstawia, kim był Konstantyn Wielki.
- Wyjaśnia terminy: *Mesjasz*, *apostoł*, *poganin*, *Biblia*, *Stary i Nowy Testament*.
- Określa, kiedy i gdzie narodziło się chrześcijaństwo.
- Opowiada o początkach chrześcijaństwa w Palestynie.
- Wymienia najważniejsze zasady nauki Jezusa z Nazaretu.
- Wylicza przyczyny prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie.
- Omawia proces rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w Imperium rzymskim.
- Wie, co to jest era.

Potrafi budować poczucie własnej tożsamości.

Zna i stosuje podstawowe zasady komunikacji.

Zna i stosuje podstawowe zasady współpracy i podziału ról.

Podaje przykłady konfliktów.

Rozpoznaje agresję słowną, czynną, przemoc.

Wymienia korzyści płynące z życia w rodzinie.

Zna i stosuje pojęcia: wada, zaleta, pokolenie, bajka, mit, legenda, przodkowie, demokracja.

Formułuje pytania ukierunkowane na zdobycie informacji.

Zna tradycyjną i współczesną nazwę swojego regionu.

Wskazuje w swoim otoczeniu źródła historyczne oraz instytucje, w których są przechowywane.

Opisuje życie ludzi w najdawniejszych czasach.

Wyszukuje w bibliotece literaturę na zadany temat.

Umie zlokalizować czasowo – przestrzennie pierwsze ośrodki cywilizacji, Grecję, Rzym.

Omawia rodzaje pisma w Mezopotamii i Egipcie.

Opisuje życie codzienne w Grecji.

Zna imiona bogów greckich.

Posługuje się następującymi pojęciami: monarchia, republika, żak, gotyk, senior, wasal.

Umie wskazać na mapie: Rzym, plemiona polskie zamieszkujące poszczególne ziemie.

Zna daty: 753 p.n.e. 1025, 1226, 1320, 1370.

Potrafi opisać średniowieczne miasto.

Wie, kim byli: Bolesław Krzywousty, Konrad Mazowiecki, św. Wojciech, Władysław Łokietek.

Potrafi opisać turniej rycerski.

Dobry

UCZEŃ:

Porównuje swoje dążenia i zainteresowania z innymi.

Analizuje konflikt: przyczyna, strony, sposoby rozwiązania.

Rozumie, że wykształcenie jest wartością nie zawsze i nie wszystkim dostępną.

Wyszukuje informacje na temat rodziny korzystając ze źródeł materialnych i niematerialnych.

Zna legendy związane z głównymi regionami Polski.

Gromadzi informacje poprzez formułowanie pytań.

Przetwarza informacje używając różnych form wypowiedzi.

Formułuje własną opinię.

Wymienia programy w TV, które są źródłem wiedzy o przeszłości.

Omawia materiały piśmienne w Mezopotamii i Egipcie.

Opisuje demokrację ateńską, igrzyska sportowe w Olimpii, teatr ateński, walki gladiatorów w Koloseum.

Rozumie i stosuje pojęcia: despota, imperium, republika.

Wie, w jaki sposób starożytni prowadzili wojny.

Opisuje, jak starożytni zarządzili swoimi państwami.

Potrafi opisać przyczyny przyjęcia chrztu.

Potrafi przedstawić dokonania Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego, Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego

Zna i ocenia wzorzec osobowy rycerza.

Umie opisać życie zakonne.

Potrafi opisać proces powstawania ksiąg i ich rozpowszechniania.

Umie wskazać główne cechy gotyku.

Stosuje pojęcia: skrytorium, pergamin, uniwersytet, paż, giermek, hołd lenny, wasal, senior, św. Wojciech.

Zna daty: 1343, 1411, 1466.

Bardzo dobry

UCZEŃ:

- Rozumie, że wykształcenie jest dobrem, które kosztuje.
- Formułuje własną opinię na temat szkoły współczesnej i szkoły przyszłości.
- Gromadzi i wykorzystuje informacje z obserwacji i swojego życiowego doświadczenia.
- Wiąże historię rodziny z historią kraju.
- Gromadzi i przetwarza informacje, używając różnych form wypowiedzi i prezentacji.
- Gromadzi informacje poprzez bezpośrednią obserwację.
- Dostrzega ciągłość w dziejach swojego regionu.
- Dostrzega proces zmian w dziejach regionu.
- Wskazuje na znaczenie rzek i odgórnej organizacji.
- Wymienia materialne osiągnięcia pierwszych cywilizacji.
- Umie wskazać, co z greckiego dziedzictwa przetrwało do dziś.
- Rysuje uproszczone drzewo genealogiczne bogów olimpijskich.
- Umie wskazać, co ze starożytnego dziedzictwa przetrwało do dziś.
- Potrafi uporządkować chronologicznie najważniejsze wydarzenia z historii Polski.
- Umie narysować uproszczone drzewo genealogiczne Piastów
- Zna okoliczności powstania Akademii Krakowskiej i jej organizację.

Celujący z przedmiotu otrzymuje uczeń, który przeczytał **siedem lektur** z serii „Biblioteczka historyczna”. Dokonał samodzielnej analizy treści historycznej poprzez udzielenie odpowiedzi pisemnej na pytania dołączone do każdej lektury. Wykazał się wobec nauczyciela znajomością zagadnień poruszanych w lekturze.

Lektury do klasy IV

- ✓ Philip Sauvain – „W starożytnym Egipcie”.
- ✓ Philip Sauvain – „W starożytnej Grecji”.
- ✓ Philip Steele – „Ciekawe dlaczego zbudowano piramidy”.
- ✓ Jacqueline Morley – „Nie chciałbyś pracować jako budowniczy piramid”.
- ✓ Jan Szczudło - „O barciach i bartnikach”.
- ✓ Hans Reichardt – „Siedem cudów świata”. – tom 10 serii „Co i jak?”
- ✓ Seria ABC historii – „Cesarstwo Rzymskie”.
- ✓ Seria ABC historii – „Juliusz Cezar”.
- ✓ Jan Parandowski – „Mitologia”.
- ✓ Mieczysław Tobiasz – „W grodzie i na podgrodziu”.
- ✓ Jerzy Gąssowski – „Dzień w kraju Mieszka”.
- ✓ Stanisław Rzeszowski – „Wychowanek Długosza”.